

ПРОФИЛИ НА ПРОДАВАЧИ НА ПЛАТФОРМИ ЗА ТЪРГОВИЯ НА ТРЕТИ СТРАНИ

ПРОУЧВАНЕ НА МОДЕЛИТЕ ЗА СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ
ОНЛАЙН, КОИТО НАРУШАВАТ

ПРАВА ВЪРХУ ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ — ФАЗА 4

Кратко изложение

октомври 2021 г.

КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ

Обща информация

През 2020 г. Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост (EUIPO), чрез Европейската обсерватория за нарушенията на правата на интелектуална собственост, възложи проучване на престъпленията, свързани с нарушаване на правата на интелектуалната собственост (ПИС) чрез профили на продавачи на платформи за търговия на трети страни. Целта на проучването беше да се повиши нивото на разбиране на начините, по които нарушителите на ПИС злоупотребяват с платформите за онлайн търговия, за да предлагат на пазара стоки и услуги, нарушаващи ПИС, как работят бизнес моделите, възприети от нарушителите на ПИС и по този начин да предостави нови знания за по-ефективна борба с предизвикателствата на това явление.

Проучването беше възложено на Центъра за политика и управление в областта на интелектуалната собственост към Университета на Борнмът, където беше съставен екип от изследователи в областта на правото и компютърните науки ⁽¹⁾. Изследователският екип беше подпомогнат от група експерти, включително представители на притежатели на права, платформи за онлайн търговия, транспортни и платежни дружества, правоприлагащи, съдебни органи, частни детективски служби и киберсигурността.

Този доклад беше изготвен като изследване на правните, техническите и логистичните аспекти на предлагането на стоки и услуги, нарушаващи ПИС, на платформи за онлайн търговия. В него са разгледани съществуващата литература и политически инициативи, законодателната рамка и съдебната практика и е представен качествен анализ на съществуващите бизнес модели, както и на наличните възможности за правоприлагане, с които да се противодейства на тези модели.

⁽¹⁾Изследователският екип от Университета на Борнмът беше ръководен от професор Maurizio Borghi и професор Vasilis Katos, а в състава му участваха д-р Dimitrios Koukiadis, д-р Sagatay Yucel, г-н Panagiotis Bellonias, г-н Ioannis Chalkias и г-н Dukki Hong.

Методология

Анализът на бизнес моделите беше разработен чрез поредица от структурирани интервюта с експерти в областта и независимо разследване с използване на техники в областта на киберсигурността. Бяха проведени редица структурирани интервюта с експерти, представляващи собственици на марки, притежатели на права, онлайн пазари, гранични органи, куриерски служби, доставчици на платежни услуги, съдебни и правоприлагащи органи. Беше извършено независимо проучване, в което се използваха подходи и практики за разследване в областта на киберсигурността, попадащи в обхвата на цифровата криминалистика и реагирането при инциденти. Този подход позволи идентифицирането на така наречените тактики, техники и процедури (ТТП), използвани от нарушителите. След това ТТП бяха разработени в описанията на икономическия анализ и оформиха основата на анализа на бизнес моделите ⁽²⁾.

Контекстът на проучването: Нарушаване на ПИС в променящата се онлайн среда

През 2019 г. стойността на внесените в ЕС фалшифицирани и пиратски стоки е оценена на **до 119 млрд. евро или 5,8 % от целия внос на ЕС** ⁽³⁾. Трансакциите в интернет представляват значителен дял от тази стойност. Огромното навлизане на пазара на платформите за онлайн търговия ги прави търсен канал за продажба на тези стоки. Както беше отбелязано от EUIPO и Европол през 2019 г., злоупотребата с тези платформи се превърна във „важен източник на доход за престъпни групи, занимаващи се с продажба на фалшифицирани и пиратски стоки“ ⁽⁴⁾.

Макар продажбата на стоки, нарушаващи права върху интелектуалната собственост, на онлайн пазарите да не е ново явление, усилията за прилагане на ПИС са възпрепятствани от някои **възникващи тенденции**.

- **Множество профили на продавачи** Организираните престъпни групи (ОПГ) злоупотребяват систематично с платформи за търговия като създават множество профили с различни имена на едни и същи платформи и в различните медии.

⁽²⁾ В Приложение към настоящия доклад е представен набор от 13 казуса.

⁽³⁾ ОИСР/EUIPO (2021 г.) *Global Trade in Fakes: A Worrying Threat* (Световната търговия с фалшификати: Тревожна заплаха), OECD Publishing, Париж 2021 г., стр. 3 и 58.

⁽⁴⁾ EUIPO/Европол (2019 г.) *Intellectual Property Crime Threat Assessment* (Оценка на заплахата от престъпленията срещу интелектуалната собственост), 2019 г., стр. 11.

- **Онлайн реклама.** Продавачите манипулират услугите за онлайн реклама като свързват незаконната си дейност с марки и поставят рекламите си на законни уебсайтове или платформи на социални медии, за да насочат трафик към външни уебсайтове или към обяви на онлайн пазари, предлагащи стоки, нарушаващи ПИС.
- **Присъствие в социалните медии.** Продавачите могат да злоупотребят с множество функции на платформи на социални медии, за да достигнат до голям брой потребители ⁽⁵⁾. Например, те могат да рекламират фалшифицирани стоки чрез публикации и послания посредством публични, частни съобщения или съобщения до избрани групи, или чрез излъчвани на живо продажби, след което да насочат потребителите към незаконни продажби или на външни платформи, или използвайки функциите за електронна търговия на социалните медии.

Картографиране на нарушенията на ПИС на платформите за онлайн търговия

Дейностите в нарушение на ПИС, осъществявани на онлайн пазари, включват основно продажба на фалшифицирани или пиратски стоки. Фалшифицираните и пиратските стоки са определени в редица правни инструменти и национални законодателства. Тези определения може да се различават значително. За целите на настоящото проучване, фалшифициране означава явна форма на нарушение на правото на марка, при което стоките носят знак, който е или идентичен, или по друг начин неразличим от регистрирана марка. Фалшифицираните стоки варират от имитации с ниско качество („фалшификати“) до копия, които се доближават повече до вида на марковите продукти („реплики“). Пиратство представлява продажба на стоки, които нарушават авторско право или права върху дизайни, и се прилага както за материални, така и за цифрови продукти.

Други форми на нарушаване на ПИС включват използването на знаци, които са объркващо сходни с тези на законния собственик на марката или които вредят на репутацията на дадена марка. Тези не толкова явни форми на нарушение обхващат

⁽⁵⁾ EUIPO (2021) *Monitoring and analysing social media in relation to IP infringement* (Наблюдение и анализ на социалните медии във връзка с нарушението на права върху ИС); EUIPO (2021) *Social Media – Discussion Paper* (Социални медии — документ за обсъждане). *New and existing trends in using social media for IP infringement activities and good practices to address them* (Нови и съществуващи тенденции при използването на социални медии за нарушаване на права върху ИС и добри практики за разрешаване на проблема), юни 2021 г.

както прости, така и много сложни случаи, които може да изискват ad hoc анализ. Освен това нарушаването на ПИС може да включва продажбата на продукти на „сивия пазар“, а именно автентични продукти, които се внасят и продават без упълномощаване от страна на притежателя на ПИС.

За целите на настоящото проучване се използват описанията както са дадени в следната таблица. Тези описания може да се различават от чисто юридическите определения в някои юрисдикции, но идеята е, че всички обхванати дейности или стоки нарушават ПИС по един или друг начин.

СТОКИ, ПРЕДМЕТ НА НАРУШЕНИЕ: ПРИМЕРИ		
	Физически	Цифрови
Фалшифициране	- Фалшификати (имитации с ниско качество) - Реплика (копия със същото качество)	Създадени чрез автоматизирано проектиране (CAD) файлове за триизмерен печат
Пиратство	- Копия на защитено с авторско право съдържание на физически носител (CD, DVD) - Реплика на дизайнерски изделия - Устройства за заобикаляне на технологични мерки за защита (ТМЗ) - Смарт карти за декодер за телевизия - Напълно заредени set-top модули или флаш устройства	- Копия на софтуер - Активационни ключове за софтуер, видео игри или бази данни - Профили с чужд достъп до стрийминг услуги - Създадени чрез автоматизирано проектиране (CAD) файлове
Объркване	Сходно изглеждащи име на марката, лого или опаковка на сходни стоки	Сходно изглеждащи име на марката и/или лого на сходни цифрови продукти, напр. софтуер, видео игри или приложения
Експлоатиране на марката	Използване на известни марки върху несвързани стоки	Използване на известни марки във виртуални светове или върху незаменими токени
Сив пазар	- Паралелен внос - Превишено производство - Отхвърлено производство	няма данни

Изборът на онлайн платформа от нарушителите на ПИС зависи в голяма степен от вида на стоката или услугата, която се предлага за продажба, целевата аудитория, както и дали нарушителят продава спорадично или систематично. Освен неспециализираните пазари за продажба на едро и аукциони, съществуват и специализирани пазари, например пазари за ръчно изработени стоки, независими търговци, цифрови стоки (напр. видео игри и софтуерни лицензи), както и незаменими токени (NFT). Засилва се

значението на ролята на „социалната търговия“, а именно C2C и B2C продажби посредством социалните медии. Големите платформи на социалните медии разработиха свои функции за електронна търговия. Наблюдава се възходяща тенденция за използването на функциите за излъчване на живо в социалните медии за представяне и демонстриране на продукта пред купувачи.

Системните продавачи на фалшификати могат също така да използват незаконни пазари, опериращи в тъмната мрежа (даркнет), където трансакциите се извършват анонимно и се използват криптовалюти.

В таблицата по-долу са показани индикативно **пазарите по местоназначение** за всяка категория стоки, нарушаващи ПИС, от гледна точка на вероятността даден продукт да бъде открит на даден вид пазар.

Вид пазар	Стоки, предмет на нарушение				
	I. Фалшифициране	II. Пиратство	III. Объркване	IV. Експлоатация	V. Сив пазар
На едро					
Аукцион/2-ра ръка					
Ръчно изработени/изкуство					
Социални медии					
Труд/услуги					
Цифрови стоки					
Даркнет					

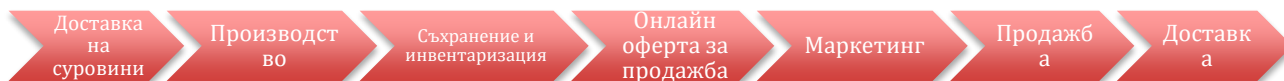
Висока

Ниска

Подход на веригата на доставки по отношение на разследването и прилагането на ПИС

Процесът в основата на нарушенията на ПИС посредством профили на продавачи на платформи за търговия на трети страни се състои от верига на доставки в седем етапа, от производството до доставката на стоката, предмет на нарушение. Това е продължителен процес, използващ поток на информация, физически изделия и пари, в който участват редица посредници. От гледна точка на прилагането на ПИС се очаква видимостта на незаконната дейност да намалява с придвижването назад по веригата

на доставки (отдясно наляво) и да се увеличава с приближаването до потребителя (доставка, крайно дясно).

Нарушителите използват редица техники по веригата за доставки, за да избегнат правоприлагащи мерки, например техники за избягване на откриване, отстраняване, изземване или конфискация на стоки. Това обуславя действията, които могат да се предприемат от **ангажираните с прилагането на ПИС участници** във всеки етап от веригата. Тези действия включват разследване и правоприлагане, както и саморегулиращи се мерки за прилагане на ПИС.

В таблицата по-долу са обобщени **основните действия по прилагане на ПИС** на разположение на правоприлагащите органи, онлайн платформите и притежателите на ПИС на всеки етап от веригата на доставки:

Действия по прилагане на ПИС	
1. Доставка на суровини	• Мониторинг на материалите: идентифициране на горещите точки, където се произвеждат или откъдето произхождат материалите и поддържане на база данни с местоположения. • Митнически проверки: използване на историческа информация от държавите на произход и/или известни горещи точки, както и информация от формуляри на митнически декларации.
2. Производство	• Блокиране на банковите сметки на производителите. • Проследяване на тенденциите и сезонните събития, които оказват въздействие върху производството на стоки (напр. начало на спортни събития, пускане на пазара на популярни продукти).

3. Съхранени е и инвентари- зация	• Конфискуване/изземване на стоки: акции, насочени към стоките на нарушителите на ПИС, и установяване на контрол върху изделията, предмет на нарушение.
4. Онлайн оферта за продажба	• Откриване на продавачите на незаконните изделия, които са хоствани на платформата за търговия. • Активиране на процедури по уведомяване и премахване: премахване на обяви и профили на продавачи.
5. Маркетинг	• Проследяване на сигнали: предупредителни показатели за даден пазар, например оферти, които са: „твърде добри, за да са истина“ и/или получават прекомерно количество положителна обратна връзка за кратък период от време. • Наблюдение на комуникацията: проследяване на онлайн комуникациите от платформи на социални медии; комуникацията „от точка до точка“ и рекламни приложения. • Отстраняване на реклами: отстраняване на ключови думи от реклами, сваляне на резултати от търсачки, премахване на продукт или профил на продавач.
6. Продажи	• Осъществяване на връзка с банки/финансови институции за откриване и идентифициране на организациите, които стоят зад финансовите трансакции, и блокиране на банкови сметки. • Осъществяване на връзка с доставчици на платежни услуги за блокиране на трансакции в случай на идентифицирани незаконни продавачи. • Разследвания за проследяване на „пътя на парите“: създаване на цялостен профил на продавачите чрез анализ на разследваните финансови трансакции. • Тестови покупки: закупуване на продукти, нарушаващи ПИС с цел събиране на необходимите доказателства за завеждане на дело срещу незаконен продавач.

7. Доставка

- **Осъществяване на връзка с куриерски/пощенски служби** за предотвратяване на разпространението на фалшифицирани продукти и/или идентифициране на адресите на разпространителите.
- **Осъществяване на връзка с митническите органи** за активиране на процедури за конфискуване и задържане на стоки, нарушаващи ПИС, и изискване на данни след унищожаването на стоките.
- **Изземване на стоки** на митницата или в пощенски служби.
- **Наблюдение на маршрутите** с цел откриване на произхода на продукта, разпространителите и продавачите, както и на начина, по който продуктите достигат до купувачите.
- **Наблюдение на заподозрените**, които получават необичайни количества от неочаквани поръчки по редовни маршрути.

Мерки, политики и стратегии за ефективно прилагане на ПИС

Борбата с нарушенията на ПИС на платформи за търговия на трети страни включва редица мерки, политики и тактики. Сред тях са действия по прилагане на ПИС и доброволни мерки, предприети като част от сътрудничеството между всички участващи заинтересовани страни. В ЕС меморандумът за разбирателство (МР), подписан през 2011 г. и преразгледан през 2016 г., задава общата рамка за тези доброволни мерки ⁽⁶⁾. Добрите практики съгласно МР включват **проактивни мерки**, целящи превенция на действия, нарушаващи ПИС, преди тяхното настъпване, и **реактивни мерки**, целящи спиране или ограничаване на ефекта от тези действия след тяхното настъпване.

- **Доброволни проактивни и превантивни мерки (ППМ).** Правното основание за тези мерки представляват договорните задължения, произтичащи от приемането на реда и условията за ползване на онлайн пазарите, които забраняват продажбата на стоки, които нарушават права на трети страни. Тези мерки, разработени в сътрудничество с притежатели на ПИС, включват следното:

⁽⁶⁾ Европейска комисия (2016 г.) *Меморандум за разбирателство относно продажбата на фалшифицирани стоки по интернет*, https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/intellectual-property/enforcement/memorandum-understanding-sale-counterfeit-goods-internet_en.

- (i) **Политики за повторни нарушители:** профилите на потребители, които нееднократно нарушават реда и условията за ползване, може да бъдат спрени или прекратени.
- (ii) **Проверка на самоличността:** за да се гарантира ефективността на политиките срещу повтарящи се нарушения, платформите изискват от потребителите да предоставят валидна идентификация, като доказателство за самоличност или адрес, като условие за регистриране на профил. Платформите за търговия може също така да изискат доказателство за лиценз за стопанска дейност и да ограничат използването на определени ключови думи в имената на профилите.
- (iii) **Проследимост на продуктите:** големите платформи за търговия са въвели схеми за проследяване, при които всеки артикул е снабден с уникален код, за да се провери неговата автентичност, преди да достигне до потребителя.
- (iv) **Други технологични превантивни мерки:** платформите за търговия и социалните медии прилагат технология за филтриране на ключови думи, модерирание на съдържание и разпознаване на изображения, за да открият обяви, предмет на нарушение, преди продажбата да може да бъде финализирана.
- **Уведомяване и отстраняване:** Процедурите по уведомяване и отстраняване представляват основните доброволни **реактивни мерки** за уеднаквяване на процеса по нотифициране и отстраняване на съдържание, предмет на нарушение, достъпно онлайн. Съгласно добрите практики, разработени в рамката на МУ, ефективните процедури за уведомяване и отстраняване включват следното:
 - (i) **информационен пакет за притежателите на права** с подробни инструкции относно информацията, която трябва да се подаде за активиране на нотифицирането.
 - (ii) инструменти за управление на **множество нотификации**, или партии от искания, които дават възможност на притежателите на права да включват

множество обяви, предмет на нарушение, в единично искане за отстраняване.

- (iii) **програми за доверени податели на сигнали** с бързи, привилегировани канали за известия и по-бързо премахване за „доверени“ притежатели на права със специализиран опит и специална технология за откриване и идентифициране на съдържание, предмет на нарушение.
- (iv) **инструменти за търсене и докладване** за улесняване на процеса на търсене на потенциално съдържание, предмет на нарушение, в платформата, чрез разпознаване на изображения и други технологии.
- (v) **информация за потребителите** относно причината за премахването и потенциалните последици от повтарящи се нарушения, както и леснодостъпна информация относно правото на обжалване или **процедура за насрещно уведомление** за оспорване на съобщението на притежателя на ПИС.
- **Мерки за автоматизирано откриване.** Системите за откриване, основани на изкуствен интелект и машинно обучение, играят все по -голяма роля както в проактивните, така и в реактивните мерки.

Наред с доброволните мерки, разработени в сътрудничество с онлайн пазарите, притежателите на права и правоприлагащите органи приемат мерки за разследване и прилагане, които са с по-широк обхват и обхващат цялата верига на доставки.

- **Разследване за проследяване на „пътя на парите“.** Подходът за проследяване на „пътя на парите“ се състои в наблюдение и извличане на информация от финансовите трансакции, свързани с незаконна дейност, с цел събиране на доказателства и/или прекъсване на дейността. Подходът изисква сътрудничество между различните заинтересовани страни, най-вече платежните услуги, и е възприет в производства срещу нарушители на ПИС.
- **Митнически и гранични проверки.** Митническите органи на ЕС приемат рационализирани процедури и съкратени срокове за унищожаване на стоки в

малки опаковки, за които има съмнения, че нарушават ПИС, и при поискване предоставят данни на притежателите на права.

- **Прилагане на ПИС в даркнет.** Като се има предвид анонимността на онлайн доставчиците и възможните партньори, правоприлагането в даркнет пазарите представлява специфично предизвикателство. Глобалното сътрудничество между правоприлагащи органи доведе до **затваряне** на даркнет пазари.

Преследване на продавачи

Срещу продавачите могат да бъдат предприети правни действия за внос, предлагане за продажба и разпространение на стоки, нарушаващи ПИС. Производствата могат да бъдат заведени от притежателите на ПИС или от операторите на онлайн пазари, или съвместно от двете страни. Докато гражданската отговорност за нарушения на ПИС е широко хармонизирана на равнище ЕС, поне що се отнася до преките нарушения, наказателната отговорност остава в компетенциите на националните законодатели. В повечето държави — членки на ЕС, нарушаването на търговски марки или авторски и сродни права води до наказателни санкции, когато нарушителят действа с *престъпна умисъл* или преднамерено и в търговски мащаб. Тези критерии обаче не се тълкуват еднакво в различните държави членки.

Съществуват ограничени данни за съдебни производства срещу отделни продавачи в ЕС-27. Наличната съдебна практика показва, че **преднамереността** може да бъде установена въз основа на обективни фактори, като липса на изрично разрешение от притежателя на марката или конструктивно знание, че продуктите са фалшиви. Критерият за „**търговски мащаб**“ е по-неясен и зависи до голяма степен на обема на трансакциите. Доказателствата за дейност, като например получаване на поръчки и изпращане, са от решаващо значение за определяне на обема, изискван от националните юрисдикции, за да се задействат наказателни санкции.

Съдебни забрани срещу посредници

Наред със съдебните иски срещу продавачите, притежателите на ПИС могат да търсят средства за правна защита от операторите на онлайн пазари и други посредници по веригата на доставки. Те включват по-специално складове, рекламни платформи, платежни и транспортни услуги. Наличните съдебни средства за защита се състоят от

иск за преустановяване на нарушение, което може да бъде издадено от съдебния орган, дори когато посредникът не носи отговорност за нарушението или е освободен от отговорност.

Съдебните забрани срещу посредници могат да имат за цел не само прекратяване на съществуващи нарушения, но и превенция на последващи нарушения. Това налага изпълнение на някои проактивни задължения за наблюдение. Обхватът на тези задължения за наблюдение съгласно правото на ЕС е ограничен от разпоредбите на Директивата за електронната търговия⁽⁷⁾ и могат да произтичат от **подхода за „двойна идентичност“**, предложен от генералния адвокат Jääskinen по делото L'Oréal с/у eBay: „в съответните случаи нарушаващото правата трето лице трябва да бъде едно и също и че трябва да са нарушени правата върху една и съща търговска марка“⁽⁸⁾.

Въпросът с юрисдикцията

Поради транснационалния характер на нарушенията на ПИС, извършени чрез профили на продавачи на пазари на трети страни, въпросът за юрисдикцията е от решаващо значение за ефективното прилагане на ПИС. По принцип ищците са длъжни да заведат дело в съдилищата по **местоживее** на ответника, но е възможно също така да започнат производство в мястото, където е настъпила **вредата**, където е настъпило **събитието**, причинило вредата, или където е **извършено** нарушението.

Във връзка с разпределянето на компетентността в гражданските производства ключов фактор, който трябва да се вземе предвид, е дали нарушителите са се насочили към ЕС (в случай на **общоевропейски права върху интелектуална собственост**) или към конкретна държава членка. Ако има установена цел, притежателите на ПИС могат да започнат производство в съдилищата на целевата юрисдикция.

⁽⁷⁾ Директива 2000/31/ЕИО на Европейския парламент и на Съвета от 08 Юни 2000 г. относно някои правни аспекти на услугите на информационното общество и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (Директива за електронната търговия), член 15, параграф 1.

⁽⁸⁾ Становище на AG Jääskinen (12/07/2011 г., C-324/09, L'Oréal SA-eBay, EU:C:2010:757, пар. 182).

ПРАВАТА НА ИС	ПРАВНО ОСНОВАНИЕ ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НА КОМПЕТЕНТНОСТ ПРИ МЕЖДУНАРОДНИ (ОБЩОЕВРОПЕЙСКИ) СПОРОВЕ ОТНОСНО ПИС
Марки на ЕС	Регламент № 2017/1001 относно марката на ЕС ⁽⁹⁾ , член 125
Промишлени дизайни на Общността	Регламент № 6/2002 относно промишления дизайн на Общността ⁽¹⁰⁾ , член 82
Национални права на интелектуална собственост (национални марки, авторско право и сродни права, патенти и др.)	Регламент „Брюксел I“ (преработен текст) ⁽¹¹⁾

Признаването и изпълнението на **чуждестранни съдебни решения** между държавите — членки на ЕС, е уредено в Регламента Брюксел I (преработен текст), докато изпълнението на съдебни решения в юрисдикции, различни от държавите — членки на ЕС, може да бъде изключително трудно поради различията в националните законодателства.

Компетентността по **наказателноправни въпроси** обикновено се основава на **принципа на териториалност**. Понастоящем в правото на ЕС няма задължителни инструменти за разрешаване на конфликти на компетентност по наказателноправни въпроси. Въпреки това Конвенцията на Съвета на Европа за престъпленията в кибернетичното пространство от 2001 г. ⁽¹²⁾ представлява важен инструмент на международното право, който подпомага определянето на съдебните решения в наказателни производства срещу онлайн нарушители на авторски права ⁽¹³⁾.

⁽⁹⁾ Регламент (ЕС) 2017/1001 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 г. относно марката на Европейския съюз, OJ L 154, 16.6.2017, р. 1.

⁽¹⁰⁾ Регламент (ЕС) № 6/2002 на Съвета от 12 декември 2001 г. относно промишления дизайн на Общността и неговите изменения, OJ L 386, 29.12.2006 г., стр. 14.

⁽¹¹⁾ Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (преработен текст), OJ L 351, 20.12.2012 г., стр. 1.

⁽¹²⁾ Конвенция за киберпрестъпленията, European Treaty Series №185.

⁽¹³⁾ EUIPO (2021) *International judicial cooperation in intellectual property cases (Международно съдебно сътрудничество по дела за интелектуалната собственост)*, март 2021 г, стр. 33.